

Σακχαρώδης Διαβήτης: Μια διαχρονική νόσος

Ακούμε και διαβάζουμε τελευταία, ότι διάφορες ασθένειες πρωτοεμφανίσθηκαν πρόσφατα, πχ AIDS, ή ότι αυξήθηκε υπερβολικά η συχνότητα εμφάνισής τους, πχ καρδιοαγγειακές παθήσεις, καρκίνος κλπ. Άραγε ισχύουν τα ίδια και για το Σακχαρώδη Διαβήτη; Άραγε πότε να πρωτοεμφανίσθηκε; Πότε να πρωτοδιαγνώσθηκε; Πως να θεραπευόταν; Για να δώσουμε μια απάντηση σε όλα αυτά τα ερωτήματα, θα επιχειρήσουμε μια ιστορική αναδρομή.

Η πρώτη αναφορά για το Σακχαρώδη Διαβήτη γίνεται από τους Αιγύπτιους, όπως φαίνεται από τον πάπυρο του Ebers, ο οποίος χρονολογείται από το 1550 πΧ. Στον πάπυρο αυτό, αναφέρεται μια νόσος με μεγάλη κυρίως παραγωγή ούρων αλλά και με άλλα συνοδά συμπτώματα, καθώς και θεραπευτικά σχήματα για την αντιμετώπισή της.

Το όνομα της πάθησης, δηλαδή το “Διαβήτης”, αποδίδεται στο Δημήτριο από την Απαμαία της Βιθυνίας, έναν Αλεξανδρινό γιατρό που έζησε το 2^ο πΧ αιώνα. Το όνομα έχει σαν ρίζα του τις ελληνικές λέξεις “διαβαίνειν” που είναι απαρέμφατο του ρήματος διαβαίνω, το συνώνυμο “ευ διαβάς” και εξ αυτών Διαβήτης που σημαίνει σιφώνι διαμέσου του οποίου διαβαίνει εύκολα το νερό. “*Κέκκληται διαβήτης από της πρός τούς καλούμενους διαβήτας ομοιότητος, οίτινες είδος σιφώνος εισίν*”. Σημαίνει δηλαδή Διαβήτης, το εύκολο πέρασμα των υγρών μετά την λήψη τους από το στόμα, διαμέσου του σώματος που λειτουργεί σαν σιφώνι και η εύκολη έξοδός τους, δηλαδή διάβασή τους στα ούρα. Φυσικά, εδώ καθίσταται οφθαλμοφανές ότι δεν υπάρχει καμιά σχέση ετυμολογική με το διαβήτη, το γνωστό όργανο της γεωμετρίας.

“Ο Διαβήτης είναι μια ασθένεια αινιγματική. Δεν είναι πολύ συχνή και ορίζεται ως το λιώσιμο της σάρκας και των μελών του σώματος, και αποβολής αυτών δια των ούρων.” Αυτός είναι ο πρώτος ορισμός της νόσου σε μια κλασσική πραγματεία για το Διαβήτη, τον πρώτο μετά Χριστό αιώνα, από τον Έλληνα γιατρό Αρεταίο από την Καππαδοκία (81-138 μΧ). Ο επιφανής αυτός γιατρός της εποχής, περιέγραψε με ακρίβεια τη συμπτωματολογία της πάθησης, όπως την ακατανίκητη δίψα, την πολυουρία, την απώλεια βάρους κλπ, αλλά μη γνωρίζοντας την αιτία, θεωρούσε ότι είτε αυτή είναι μια οξεία νόσος, είτε μια διαταραχή στομάχου, νεφρών και ουροδόχου κύστης. Ως θεραπεία, ο Αρεταίος σύστηνε σαν βάση, την ελαφριά διατροφή και μερικά άλλα όπως τη συχνή κένωση του εντέρου, ατμόλουτρα κλπ. Όμως, όπως και οι άλλοι γιατροί της αρχαιότητας, ο Αρεταίος δεν παρατήρησε τη γλυκύτητα των ούρων των διαβητικών.

Λίγο αργότερα, ο Γαληνός (129-199 μΧ) θεωρούσε ότι ο Διαβήτης ως αιτία είχε κάποια διαταραχή των νεφρών, πιθανώς ανάλογη αυτής του εντέρου που προκαλεί διάρροια, και έτσι εμφανίζεται η αυξημένη αποβολή των ούρων. Επίσης, ο Γαληνός αναφέρει ότι εκτός από την ονομασία Διαβήτης, χρησιμοποιούντο την εποχή εκείνη και οι όροι “*διάρροια εἰς ούρα*”, “*πολυουρία*” καθώς και “*δίψακος*”.

Αλλά και στο Μεσαίωνα εμφανίζονται αναφορές για το Διαβήτη. Άραβες γιατροί συνεχίζουν την ενασχόληση με τη νόσο, όπως ο Rhazes (850-930) ο οποίος αναφέρει ως κύρια συμπτώματα την πολυουρία, την πολυδιψία και την εξ αυτών επακόλουθη φθορά του σώματος. Ο Abs al-Latif al-Bagdadi (1162-1231) δημοσίευσε το 1225 μΧ μια πραγματεία ειδικά για το Διαβήτη, η οποία περιείχε μια εκτεταμένη σειρά θεραπευτικών κατευθύνσεων και μια εξαντλητική συζήτηση της βιβλιογραφίας της εποχής εκείνης. Με το Διαβήτη ασχολήθηκαν και οι βυζαντινοί γιατροί, όπως ο Ακτουάριος το 13^ο μΧ αιώνα,

ενώ οι λατίνοι γιατροί πολύ λίγη προσοχή έδωσαν στο θέμα αυτό.

Αργότερα, ο Παράκελσος (1493-1541), απέρριψε τις ισχύουσες τότε αντιλήψεις για την αιτιολογική σύνδεση του Διαβήτη με τα νεφρά. Για τον Παράκελσο, ο Διαβήτης ήταν μια συστηματική νόσος, που ήταν το αποτέλεσμα μιας παθολογικής ένωσης του θείου με άλατα στο αίμα, η οποία προκαλούσε αυξημένη διήθηση στα νεφρά και επομένως πολυουρία. Αυτή ήταν η πρώτη θεωρία του Διαβήτη που είχε βιοχημική βάση.

Το 1674 ο Thomas Willis (1621-1675) ανακάλυψε τη γλυκειά γεύση των ούρων των διαβητικών και τότε για πρώτη φορά προστέθηκε το επίθετο σακχαρώδης που προσδιορίζει και συνοδεύει το ουσιαστικό Διαβήτη. Η επιβεβαίωση ότι τα ούρα των διαβητικών περιέχουν σάκχαρο, για πρώτη φορά έγινε με χημική μέθοδο το 1838 από τους Apollinaire Bouchardat (1806-1886) και Eugene Melchior Peligot (1811-1890). Αναφορές για τη γλυκύτητα των ούρων των διαβητικών, είχαν ήδη εμφανισθεί σε Κινέζικα και Ινδικά ιατρικά κείμενα από το 2^ο έως τον 6^ο μετά Χριστό αιώνα, χωρίς όμως να επιδράσουν όπως είδαμε, στα ιατρικά δεδομένα της Δυτικής Ευρώπης.

Μετά από τις νέες αυτές απόψεις για το Σακχαρώδη Διαβήτη, από τον 18^ο μΧ αιώνα άρχισαν να προτείνονται νέες θεραπευτικές μέθοδοι. Ο John Roll το 1797 επιδρά αποφασιστικά στην αντιμετώπισή του, υποστηρίζοντας ότι η δίαιτα είναι η βάση της θεραπείας.

Και φθάνουμε στο 19^ο αιώνα όπου όλες οι επιστήμες γενικά και ιδιαίτερα η ιατρική, αρχίζουν να έχουν ταχεία εξέλιξη. Το 1869 ο Paul Langerhans (1847-1888) περιέγραψε την ανατομία και την ιστολογία του παγκρέατος και κυρίως των λειτουργικών μονάδων αυτού, δηλαδή τα νησίδια. 20 χρόνια αργότερα, το 1889 ο Oskar Minkowski (1858-1931) με τον Joseph Von Mering (1845-1908) προκάλεσαν πειραματικά Σακχαρώδη Διαβήτη σε σκύλους, υποβάλλοντας αυτούς σε παγκρεατεκτομή. Αυτή η σημαντική ανακάλυψη, ότι δηλαδή η έλλειψη ή η λειτουργική ανεπάρκεια του παγκρέατος έχει αιτιολογική συσχέτιση με την εμφάνιση Σακχαρώδη Διαβήτη, σήμανε μια νέα εποχή στην επιστημονική έρευνα της νόσου. Σχεδόν αμέσως μετά, το 1893 ο Edouard Laguesse εκφράζει υποθέσεις για την ενδοκρινή λειτουργία των νησιδίων του παγκρέατος και το 1898 ο Naunyn διατυπώνει μια πιο εύλογη, πιο κατανοητή και φυσικά πιο σωστή θεωρία για την αιτιολογία του Σακχαρώδη Διαβήτη.

Η λέξη ινσουλίνη πρωτοεμφανίζεται το 1909 από τον Βέλγο Jean de Meyer (1878-1934), για μια θεωρητική για την εποχή εκείνη παγκρεατική ορμόνη. Για να φθάσουμε στο 1921, όπου ο Frederick Banting (1891-1941) και ο Charles Best (1899-1978) απομόνωσαν τη δραστική ουσία ινσουλίνη και τη χορήγησαν για θεραπευτικούς σκοπούς, με καλά αποτελέσματα σε σκύλους, και λίγους μήνες αργότερα τον Ιανουάριο του 1922 για πρώτη φορά σε άνθρωπο. Η ανακάλυψη της ινσουλίνης και η επιτυχημένη θεραπευτική χρησιμοποίησή της, άλλαξε όλη τη ροή των δεδωμένων για τον Σακχαρώδη Διαβήτη και φυσικά άλλαξε την πορεία της νόσου, χαρίζοντας στους διαβητικούς, σε σχέση με το παρελθόν, καλύτερη ποιότητα ζωής, σαφώς μεγαλύτερη διάρκεια ζωής και στους Banting και Best το βραβείο Nobel το 1923.

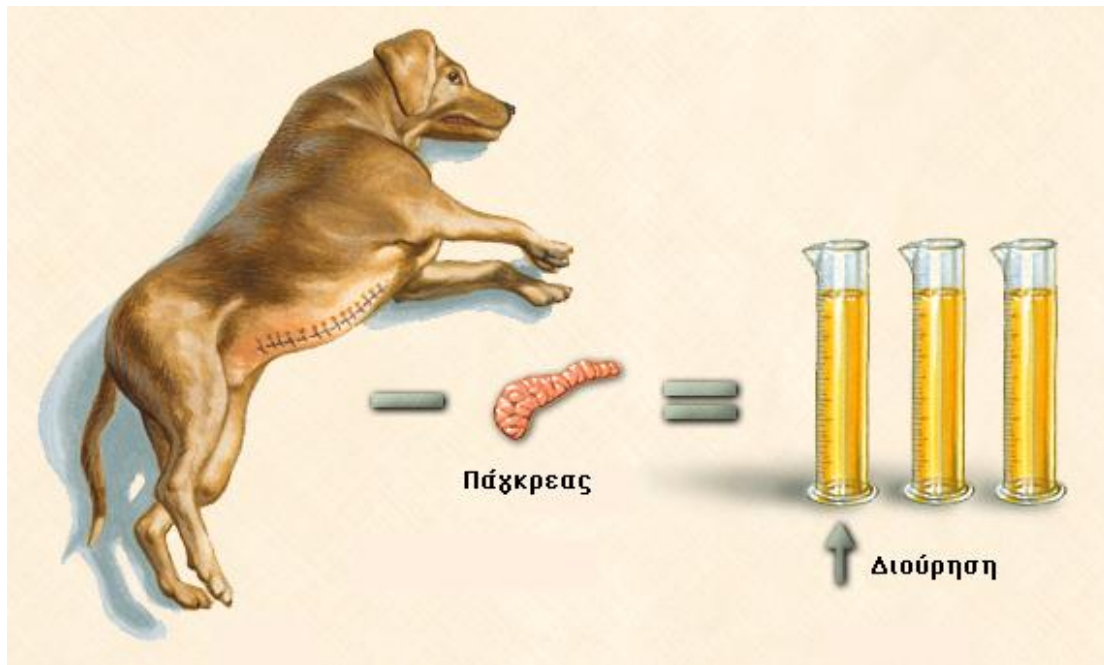
Μετά από αυτή την ανακάλυψη σταθμό για την ιστορία του Σακχαρώδη Διαβήτη, ακολούθησε ένα πλήθος νεώτερων εξελίξεων στην παθογένεια με τον διαχωρισμό του σε τύπο-1 και τύπο-2, στη θεραπεία του με τα αντιδιαβητικά δισκία (διαφορετικών μηχανισμών δράσης και άρα μεγαλύτερης δυνατότητας εξατομίκευσής τους), την επίτευξη ινσουλίνης πλήρως κεκαθαρμένης, την ποικιλία των συστημάτων χορήγησης

ινσουλίνης, τα πολλά ανάλογα ινσουλίνης, αλλά και μοντέρνων ενέσιμων θεραπειών που δεν είναι ινσουλινοθεραπεία. Σε πλήρη εξέλιξη ευρίσκεται η έρευνα για τις μεταμοσχεύσεις παγκρέατος ή των νησιδίων του παγκρέατος, καθώς και η μέσω γενετικών επιδράσεων αντιμετώπισή του.

Όπως για όλους τους ερευνητές, έτσι και για τους γιατρούς που ασχολούνται με το Σακχαρώδη Διαβήτη είτε σε κλινικό επίπεδο είτε σε εργαστηριακό, ο αφορισμός του Ιπποκράτη συνεχίζει να ισχύει: *“οι επιτυχίες γρήγορα ανήκουν στο παρελθόν, η εμπειρία πιθανόν να εξαπατά και η κρίση αυτών πάντα δύσκολη”*, δηλαδή στηριζόμενοι στις ανακαλύψεις μας και στις εμπειρίες μας, να επανεκτιμούμε τις απόψεις μας, με σκοπό την επίτευξη του στόχου μας, που δεν είναι κανένας άλλος, πλην της σωστής βοήθειας στον πάσχοντα συνάνθρωπό μας.

Το 1674 ο Thomas Willis ανακάλυψε για πρώτη φορά τη γλυκειά γεύση των ούρων των διαβητικών ατόμων.

Το 1889, οι Oskar Minkowski και Joseph Von Mering προκάλεσαν πειραματικά Σακχαρώδη Διαβήτη σε σκύλους, υποβάλλοντας αυτούς σε παγκρεατεκτομή. Ήταν η πρώτη πειραματική επιβεβαίωση της αιτιολογικής σχέσης του παγκρέατος με το Σακχαρώδη Διαβήτη.

Ευθύμιος Καπάντας, MD
Παθολόγος - Διαβητολόγος
Διευθυντής
Τμήμα Διαβήτη - Παχυσαρκίας - Μεταβολισμού
Νοσοκομείο Metropolitan
Τηλ: 210 4809000

Ιατρείο: Λεωφ. Κηφισίας 46, 11526 Αθήνα
Τηλ: 210 7770073